

עלון
דו שבועי

עֵנַג שַׁבַּת

פרשת לך לך - וירא

ב' במרחשון ה'תשע"ט
לעילוי נשמת אטל פולק שני בת הרץ נפתלי ז"ל, נפטרה ב-ט' באדר תשע"ח, יהי זכרה ברוך!
(שנה שלושים ושלוש) (19.10.2018)

מועדי השבת לך לך

ער"ש מוצ"ש	יום -	ער"ש מוצ"ש
18.39	17.27	18.39
18.40	17.42	18.41
18.39	17.32	18.41
18.41	17.45	18.39
18.39	17.38	18.39

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת לך לך - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.21 - 5.17
זמן הנחת תפילין	6.03 - 5.58
הנץ החמה (מישור)	6.53 - 6.48
הנץ החמה (הנראה)	6.58 - 6.53
ס"ז ק"ש מג"א	8.53 - 8.51
חצות היום	12.25 - 12.26
מנחה גדולה	12.55 - 12.56
שקיעת החמה	17.56 - 18.03
צאת הכוכבים ב'	18.46 - 18.53

דף יומי: מנחת עא - עז

מועדי השבת וירא

ער"ש מוצ"ש	יום -	ער"ש מוצ"ש
18.32	17.20	18.32
18.33	17.34	18.33
18.32	17.25	18.33
18.35	17.38	18.35
18.33	17.31	18.33

זמני היום והלימודים היומיים (שעון חוץ):

משבת וירא - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.26 - 4.22
זמן הנחת תפילין	5.09 - 5.04
הנץ החמה (מישור)	5.59 - 5.54
הנץ החמה (הנראה)	6.04 - 5.59
ס"ז ק"ש מג"א	7.55 - 7.53
חצות היום	11.24 - 11.25
מנחה גדולה	11.55 - 11.55
שקיעת החמה	16.50 - 16.55
צאת הכוכבים ב'	17.40 - 17.45

דף יומי: מנחת עח - פד

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"
את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il ב"מידיע יהודי"

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלוק 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smulady@netvision.net.il
עיצוב: חגואל שפיצברג 054-6695400

העלון מוקדש לזכר ולע"נ מרת **מלכה אסתר פרצ'יק** (לבית ויטלזון) ז"ל, נפטרה ב-ט"ו במרחשון תשמ"ה. יהי זכרה ברוך!

דרך ארץ אנושית ודרך ארץ הנובעת מיראת שמים

דרך ארץ אנושית היא התנהגות מוסרית המתאימה לדרגת האנושי הארץ, וההיגיון המקומי. דרך ארץ כזו נתונה לשינויים על פי המוסכמות החברתיות באותו מקום. מה שמוסרי פה לא תמיד מוסרי שם. לא כך הוא מוסר הנובע מיראת אלוקים המתבסס על אמת מידה עליונה, פועל יוצא מהזכרת התורה.

כשחוזר אברם ממדף אחר ארבעת המלכים באים לקראתו שני אישיים מרכזיים. מלכי צדק מלך שלם ומלך סדום. הראשון שהוא "כהן לאל עליון" ומבין שהכל נובע מעליונות הבורא "וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך" הוא זה שיועד להתחשב במצבו של אברם ואנשיו החוזרים ממערכה קשה ומוציא להם לחם ויין להשיב רוחם וכוחם. זוהי דרך ארץ של ירא שמים. לעומתו מלך סדום לא מביא להם דבר לחזקם ולעודדם, אך חושב שעושה דבר טוב ומוסרי המתאים לרוח סדום בכך שמציע לאברם לקחת את הממון האהוב כל כך בסדום ולהשאיר את "הנפש" - העבדים. מבחינתו מציע הצעה נדיבה וברוך ארץ אך שוכח כי יש דברים מוסריים הקודמים לממון והוא התחשבות במצבם של אלו שנלחמו עבורו. מבחינתו הוויתור על הממון זהו הדרך ארץ.

גם הנצי"ב בפירושו "העמק דבר" נותן הדגשים המבדילים בין שתי אמות מידה אלו בדרך ארץ.

האכזריות והכוחניות בהם נוהגים אנשי סדום כנגד מכניסי אורחים ניכרת. על רקע זה מפתיעה התחשבותם של אנשי סדום בפרטיותו של לוט. הם מגיעים במהירות "מנער ועד זקן" לביתו של לוט בעקבות הכנסת אורחים "מסוכנת" בניגוד להוראות, אך עוזרים על פתח ביתו ולא נכנסים אלא מבקשים שיוציא אליהם את האורחים. זוהי הצצה לתוך עולם של ערכים ודרך ארץ המתאימים להלך הרוח המקומי. הכנסת אורחים ודאגה להם פסולה בהחלט אך התחשבות באחד משלנו ש"מעד" ועבר על החוק מחייבת גם במחיר שלא ניכנס לביתו ונשאר בחוץ. "בקרב אנשי עירם נהגו בדרך ארץ שלא להיכנס בלי רשות בעל הבית" ("העמק דבר" בראשית, ט, ה). רק לבסוף בלית ברירה, לאחר ויכוח ביניהם, כשלא שמע לוט לבקשתם, ניגשים לשבור הדלת. אמות המוסר של אברם אבינו הפוכות לחלוטין. כאשר מצטווה אברם לעקוד את בנו, הרי זה דבר שנוגע אליו אישית. למרות הקושי העצום אין הוא מתווכח עם ציווי ה' ומיד משכים לקיים דברו. לעומת זאת, התווכח אברם ולא אמר נואש, כאשר שמע על גזירת השמדת סדום וניסה להוציא הסכמות מרבותי מה' ככל שהיה ניתן. "שאיין זה מדרך המוסר להיות ליבו גס כ"כ לפני ה', אבל מידת חמלה ורחמים גבר עליו, על כן הרים קול בכיה..." (שם, יח, כז). זאת הרשה לעצמו דווקא כשהיה מדובר על הצלת אחרים.

על כך מבוססת טענתו המרכזית של אברם לאבימלך כאשר זה טען לעומתו שאנשיו אינם כאנשי מצרים. שם שטופי זימה ואולי היה מוצדק לומר על שרה "אחותי היא" אך בגרר נוהגים בדרך ארץ אז למה שיקרת? אברהם עונה לאבימלך שאומנם יש בגרר דרך ארץ, אך כזו שמבוססת על שאלת פתיחה לכניסת האורח "אישתך היא?" יכולה להביא גם למסקנה שמוסרי להרוג את האורח. "הן אמת שיש כאן דרך ארץ אבל אין זה מצד יראת אלוקים אלא מחמת שכל אנושי" (שם, כ, יא).

עם ישראל הווה פעמים לא מעטות עמים שהתנהגו בדרך ארץ אך היו משוכנעים כי הגיוני ומוסרי להתנהג באכזריות כלפי עם ישראל. אנו מחוייבים לדרך ארץ המבוססת על מוסר התורה ונובעת מיראת שמים ולא על המוסר האנושי המתחלף והמשתנה.

הרב **עדי יהודה נוסבאום**, נחלת יצחק - תל אביב, ר"מ בישיבה התיכונית ר"ג

העלון מוקדש לזכר ולע"נ הרבנית הצדקת **אסתר בת עישה שרביט** (הירשמן) פלדמן ז"ל, נפטרה ב-כ' במרחשון תשע"ח. יהי זכרה ברוך!

צילום ארועים:
כנסים, ברית, אירוסין, הכנסת ספר תורה, מסי-בת, ימי הולדת, צילומים לפני חלאקה
צילום ללא הגבלה + קבלת כל התמונות המקוריות על דיסק און קי.
מוגבל ל-4 שעות צילום.
800 ש"ח
חגואל שפיצברג טל: 054-6695400
haguelphotography@gmail.com

"שבתריס" או שעון שבת לתריס, מה עדיף?
שעוני השבת לתריס המוצעים בשוק הם שעוני שבת מכאניים ללא רזרבה, המשמעות, שכאשר יש הפסקות חשמל הם מפסיקים את פעולתם. כאשר החשמל חוזר הם מתחילים לפעול מחדש אבל מנקודת הזמן שהחשמל פסק. דבר זה משנה את הזמנים המתוכננים שהשעון כוון אליהם מלפני שבת. כך יכול להיות שבאמצע הלילה התריס יפתח. לשומר שבת לא תהיה אפשרות לשנות את הזמנים. "שבתריס" הוא הפתרון ההלכתי היעיל לכל החסרונות. בעזרת "שבתריס" ניתן לפתוח ולסגור את התריס בעת הצורך באופן ידני.

פנטס בלעדי!
שב תריס
דואגים לביטחון ולבטיחות שלכם
מערכת להפעלת תריסים חשמליים בשבת
ללא שעון שבת או מנאלה בעת הצורך.
באישור רבנים ראשיים ופוסקי הדור
052-3211839 www.halevisys.co.il

מבצעים את כל סוגי האיטום
מערכות איטום חדשניות לגגות עד 8 שנות אחריות כולל גגות מרופצים. איטום קירות חיצוניים, טיח, תפרים, סדקים והתזת סילרים ע"י סנפלינג. צביעת קירות חיצוניים בסנפלינג. התקנת מרזבים, עבודה מקצועית ויסודית.
ירון 052-4012533

בניית אתרים: עיצוב אתרים, מינסייט, דף נחיתה, בניית אתרים, מערכות ניהול תוכן, אחסון אתרים וקידום אתרים.
אינטראקטיב: עיצוב באנרים, עיצוב באנרים פלאש, קטלוג אלקטרוני.
עיצוב גרפי: לוגו, ניירת, פלייר, מודעה, פרוספקט, קטלוג, ספר, רולאפ וכרטיס ביקור.

חפשו אותנו בפייסבוק **Haguel Spitzberg**
טל: 054-6695400 שפיצברג shelegpr@gmail.com

דיני השבוע ומנהגיו

לעילוי נשמת

יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל

שבת פרשת לך

ההפטרה: "למה תאמר יעקב" (ישעיהו מ, כז).

שבת פרשת וירא

ההפטרה: "ואשה אחת" (מלכים ב' ד, א).

ונשמרתם מאד לנפשותיכם

מיום ראשון י"ט במרחשוון, 28.10.18, בשעה 02:00 עוברים לשעון חורף ומיום חמישי כ"ג במרחשוון, אור ל-1.11.18. משעה 0:00 (24:00), חייבים כל נהגי הרכב להדליק אורות קדמיים ואחוריים גם בשעות היום, בדרכים לא עירוניות. נהגי אוטובוסים, מוניות, אופנועים ורכב משא מעל 15 טון חייבים להדליק אורות גם בדרכים עירוניות.

גבורת וגשמים בסוגל – שתי ברכות בתפילת עמידה המתייחסות לגשמים. הראשונה היא הברכה השנייה בתפילת העמידה – ברכת הגבורות. עניינה הוא לשבח את ה' על הורדת הגשמים על פני הארץ – הקשר בין הגשם לתחיית המתים והיכולת של ה', בורא שמים ומירץ לחיית מיתים ולהפריח שממות, על ידי הגשם שנתן חיים לכל צומח ולכל חי על פני האדמה. ברכת אבות, גבורות וקדושה, שייכות והן רק דברי שבח לה'. בהזכרה של: "מכלכל חיים בחסד..." יש המשך ורצף לגבורת גשמים. לפי הסדר זה: יש לומר: "משיב הרוח ומוריד הגשם, ממלכל חיים בחסד..." לכן, יש לבטא את המילה גשם בסוגל (ולא בקמץ), כי 'גשם' לא סוף פסוק, ואחרי הגשם פסיק ולא נקודה.

משיב הרוח – ספק טעה: מיום ראשון י"ט במרחשוון ואילך בהתעורר ספק אם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם אינו חוזר, אף מי שלא נהג לומר בקיץ מוריד הטל, כי החזק לומר במשך 30 יום. מי שאמר 90 פעם "מחיה מתים אתה, רב להושיע. משיב הרוח ומוריד הגשם..." למשל שליו ציבור שאומר גם חזרת הש"ץ מזכיר משיב הרוח 90 פעם בפחות משלושים יום, אינו חוזר יותר אם יש לו ספק מה אמר. ישנה דעה נוספת, דעת החתם סופר (ש"ת אור החיים סימן כ) שצריך לכתחילה לומר 101 פעמים.

ברכת השנים: שאילת גשמים בדרך עליו: המילים "ותן טל ומטר לברכה" קרויה שאילת גשמים ומתחילים לאומרה בארץ ישראל בליל ז' בחשוון. זאת בניגוד ל"הזכרת גשמים" הנאמרת בברכת מחיה המתים ("משיב הרוח ומוריד הגשם") החל מתפילת מוסף של שמיני עצרת. הסיבה לכך היא שלא רצו שיחלו גשמים לרדת בטרם כל העולים להגל לירושלים בסוכות ישוּבו לביתם, וז' במרחשוון היה התאריך בו גיעו לביתם אחרוני העולים. העובדה כי בריה ישראל מתחילים לבקש על הגשמים רק בז' בחשוון מלמדת אותנו דבר נפלא: למרות שמדובר רק ביהודים בודדים שהתגררו בקצה ישראל, כל עם ישראל חיכה ולא התפלל לגשמים עד שהם שבו הביתה בשלום וללא עיכובים! מכך ניתן ללמוד רבות על חשיבות הדאגה ההדדית זה לזה.

בחוף לארץ מבקשים גשמים 60 יום אחרי תקופת החורף – תקופת תשרי – 5 בדצמבר. זמן זה אינו מתאים לאקלים המדינות השונות, שהרי במדינות רבות הגשם יורד בקיץ, ואילו בחורף יורד שלג. רבינו אשר ניסה לשנות את הנהג של זמן בקשת הגשמים בחו"ל, ולהמשיך לבקש גשם עד חג השבועות, אבל הדבר לא עלה בידו. (בית יוסף קיז).

מתפלל ששכח לשאול גשמים (לומר "ותן טל ומטר...") בחורף: אם נזכר קודם שסיים את תפילתו יכול לבקש גשם גם במקומות אחרים: א. אם נזכר בתוך ברכת "ברך עלינו", יאמר "ותן טל ומטר" במקום בו נזכר וימשיך בתפילתו.

ב. אם נזכר לאחר שאמר "ברוך אתה ה'" של סיום הברכה "מברך השנים", יסיים "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו". ואם אמר "ברוך אתה ה' מברך" – יאמר "השנים" (שהרי כאן אינו יכול לסיים "למדני חוקיך") ואח"כ, יאמר מיד "ותן טל ומטר לברכה" (בשונה מהמשנה ברורה שאומר שכדי שלא יהיה הפסק יאמר "ותן טל ומטר" ב"שמע קולנו". אבל פוסקים שיאמרו מיד, כי מי יודע אם ב"שמע קולנו" יזכרו).

ג. אם נזכר טרם שהתחיל "תקע בשופר" – יאמר מיד "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך "תקע בשופר".

ד. אם נזכר אחרי שהתחיל "תקע בשופר", אפילו אמר רק מילת "תקע", ימשיך עד "שומע תפילה" ושם יאמר "ותן טל ומטר לברכה..." כי אתה שומע תפילת כל פה" וכו'.

ה. אם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה ה'" ולא סיים "שומע תפילה", יאמר "למדני חוקיך. תן טל ומטר לברכה. כי אתה שומע תפלת וכו'". ו. אם נזכר אחרי שסיים ברכת "שומע תפילה" ולפני שהתחיל ברכת "רצה", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה".

ז. אם נזכר אחרי שהתחיל ברכת "רצה", אפילו אמר רק מילת "רצה", עוצר במקום שנזכר וחוזר לברכת "השנים" ומתחיל "ברך עלינו" וממשיך בברכות "תקע" "השיבה" וכו' על הסדר.

ח. אם נזכר רק אחרי שאמר "יהי לרצון אמרי פי" האחרון, הסמוך ל"עושה שלום", אפילו אם טרם עקר רגליו, חייב לחזור לתחילת תפילת שמונה עשרה (עייני בא"ח בשלח יח, כה"ח קיז ס"ק כח). אם נזכר לפני חזרת הש"ץ ימתין ויחזור על תפילתו עם החזן, אך אם נזכר לאחר מכן יחזור ביחידות.

אקטואלי

מפרשת השבוע

הרב הלל מרצבך

רב קהילה ביד בנימין וראש כולל הרבנים של איגוד רבני הקהילות.

איחוד בין הראש לדיים

אברהם אבינו מצפה שנים רבות לבן, וכססוף סוף מתבשר על לידת ישמעאל, ה' מגלה בפרשה מי זה הבן שייולד (בראשית טז, יב): "והוא יִהְיֶה פְּרָא אֶדָם יָדוּ בְּכָל יְדוּ כָּל בּוֹ יִגְלַ פְּנֵי כָּל אֶחָיו שִׁכְנֵן".

הביטוי "פרא אדם" מוכר לנו כביטוי גנאי לאדם שלא מתנהג בדרך ראויה. אך לגבי הביטוי "ידו בכל" הפרשנים נתנו מספר הסברים למשמעותו. נביא ארבעה הסברים מתוך דברי רבותינו, ונסה להציע כיוון נוסף:

א. רש"י פירש על המילים: "ידו בכל" – "לסטים", דהיינו שישמעאל היה גנב, ולוקח מכולם.

ב. ר' אברהם אבן עזרא פירש את המילים: "ידו בכל" – "שינצה מתחלה כל הגוים".

ג. החזקוני פירש: "ידו בכל – בכל מיני סחורה".

ד. בעל הפנים יפות פירש: "שהיתה ארצו ארוכה מאוד ומסבב לכמה ארצות... ולשון ידו הוא גבול ומקומו, כמו איש על ידו (במדבר ב, יז)".

היום הביטוי "ידו בכל" מתפרש באופן קצת אחרת. כשרוצים לשבח מישהו ולומר עליו שהוא אווז בתחומים רבים, אומרים עליו "ידו בכל". אם נרצה להחיל ביטוי זה על ישמעאל שהוא היה מוכשר בכל התחומים, נמצאנו משבחים אותו. ואכן לא מובן מדוע זכה ישמעאל לכזאת ברכה שיוכה שתהיה לו נגיעה בכל תחום שירצה?

ניתן ליישב, שלפעמים אדם שיש לו הרבה כישרונות סובל מכך שהוא לא מצליח לבחור במה הוא צריך להשקיע. הוא נשאר אדם קטן, משום שבכל תחום הוא בסדר, אך לא מוצא את ייעודו בעולם. ייתכן שעל כך אמרו חז"ל: "תפסת מרובה – לא תפסת". ואולי במקום שבאים לשבח את ישמעאל נמצא גנותו, שכייון שישמעאל יהיה מוכשר בהרבה דברים, הוא לא יצליח להיות ממוקד בדבר אחד גדול ויציב. ידו בכל דבר – אך לא בשום דבר בשלמות.

הרב קוק מסביר עד כמה חשוב שכל מעשה שאנו עושים בחיינו ייעשה מתוך מיקוד, וכך המעשה הופך להיות הרבה יותר משמעותי (מוטר אבן פרק ב פסקה א): "בכל דרכיך דעה... כשאדם פועל איה דבר של שלימות, בין במחשבה בין במעשה צריך לשמוח בחלקו ולא ירדוף אז אחר דבר אחר, כי כל העולם כולו מתקפל לפניו אז דוקא בפרט ח".

אולי ניתן להוסיף הסבר נוסף, התורה רצתה ללמדנו מהמילים "ידו בכל" שהחיסרון של ישמעאל היה שהידי שלו הייתה בכל מיני תחומים, אך ראשו לא היה שם. הוא עסק בתחומים רבים, אך באף תחום לא היה ממש מונח, רק הידיים שלו היו באותו תחום, והוא ראשו וליבו היו נמצאים באותה העת במקומות שונים. היה אצלו נתק בין עולם המעשה לעולם המחשבה והרגש. נקודת היכולת להיות מרוכז, שגם היד וגם הלב והראש יהיו במקום אחד, זהו דבר קריטי בחיים בכלל ובעבודת ה' בפרט.

אחד הדברים בתקשורת נכונה היא יכולת הפניות למי שעומד מולנו. יסוד זה קריטי במפגש בין רב לתלמיד, בין הורה לבנו או בתו, ואפילו סתם במשימה שאנו נגשים לפניו. שמתמיד הראש והלב יהיה היכן שהידיים נמצאות. אם הגוף נמצא מול האדם אך הראש במקום המעשה מאבד ממשמעותו.

שנוכה לעבוד את ה' מתוך שלימות בכל התחומים (מחשבה, לב ומעשה), ונדע להתמקד בכישורים שה' נתן לנו ולא להתפזר לכל, ומתוך כך ה' הטוב שפייע עלינו את שפיעו הטוב תמיד.

שו"ת בפרשה

הרב ישראל א' שפירא

רב קהילת 'אהבת אחים', בבלי תל-אביב

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל פתח היום (יה, א). וירא אליו – לבקר את החולה (רש"י).

קיום מצות בקור-חולים באמצעות מכתב או טלפון

המונח 'ביקור-חולים' טבוע בלשון חכמינו ונזכר לראשונה בתלמוד הבבלי (שבת דף קכז ע"א) כאחת ממש מצוות, ש'אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקדן קיימת לו לעולם הבא'. הבבלי מונה שלושה מקורות מהתורה למצוות ביקור-חולים: במסכת סוטה (דף יד ע"א) מהפסוק (דברים יג) 'אחרי ה' אלהיכם תלכו – הלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הקב"ה ביקר חולים אף אתה בקר חולים'; במסכת בבא מציעא (דף לו ע"ב) מהפסוק (שמות יח) 'והודעת' להם את הדרך; ולכן בה – זה ביקור חולים; ואילו במסכת נדרים (דף ל"ב) 'דמו לביקור חולים מן התורה מנין? שנאמר (במדבר טז) 'אם כמות כל האדם ימתן אלה – שהן חולים ומוטלים בעריסתן ובני אדם מבקרים אותן'.

כפשוט דרשות הבבלי, נקט בעל הלכות גדולות ובעקבותיו סיעה מרבתינו בראשונים, אשר הכריעו שחובת מצוות ביקור-חולים הינה מהתורה. אמנם, הרמב"ם (הלכות אבל יד, ה) סבר שמצוות ביקור-חולים הינה 'מצוות עשה של דבריהם', קרי מצווה דרבנן, אך יחד עם זאת הוא מדגיש, שמצוות ביקור-חולים וכן יתר המצוות הקשורות במילות חסדים 'הרי הן בכלל (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך', כלומר, על אף שענף 'ביקור-חולים' חיובו מדרבנן, הרי נעיק המצווה מן התורה היא.

הרמב"ן בספר 'תורת האדם' (שער המיחוש) קבע את עיקרי גדריה של המצווה: 'ביקור חולים כדי שייכדו וירצו לפניו ויעשו ועוד הצרכים הצריכים לחלוץ, וימצא נחת רוח עם חבריו, ועוד כדי שייכוין דעתו לרחמים ויבקש עליו'. את דברי הרמב"ן הביא להלכה הטור (יו"ד ס"ו שלה) כולל החלק המתייחס לתפילה. גם ר' יוסף קארו בחיבורו 'בית יוסף' מצטט את דברי הרמב"ן במלואם עד המסקנה המהפכנית כי 'המבקר את החולה ולא בקש עליו רחמים לא קיים מצוה זו'. מהכרעת הפוסקים הראשונים נראה שלביקור-חולים יש כמה חלקים ומטרות: לסייע לחולה באופן ממש, לעודד את רוחו וכן להתפלל עליו.

שאלה משנית נפוצה אם ניתן לצאת ידי חובת מצוות ביקור-חולים באמצעות מכתב או שיחת טלפון. שלוש גישות של הפוסקים האחרונים מצאנו בסוגיה זו. הרב יצחק יעקב ווייס (שו"ת מנחת יצחק יו"ד ח"ב ס' פד) קובע כי קיום מצוות ביקור-חולים 'בשלמות' היא רק כאשר מבקרים את החולה בפועל, שאז ניתן ליישב את כל חלקי המצווה, אך 'אם אי אפשר לקיים כולם, מקיים גם כן המצווה בכל פרט ופרט'. לשיטתו, אפוא, גם בהתעניינות גרידא באמצעות תקשורת מרחוק, יש משום קיום 'מצוות ביקור-חולים'.

הרב משה פיינשטיין (שו"ת אגרות משה יו"ד ח"א ס' רכג) בוחן את הדברים באופן זהה, אך מגדיר את החילוק באופן שונה. לדבריו, מי אשר מקיים רק חלק מהחובות של ביקור-חולים, בוודאי קיים 'מצוות ביקור-חולים', אך עדיין 'לא יצא ידי חובתו', כי לצאת ידי חובה משמע לבצע פעולה הכוללת את כל חלקי המצווה. לאור זה, קיום ביקור-חולים באמצעות הטלפון יש בה משום 'קיום מצווה', אך עדיין לא יצא מוטלפן ידי 'חובה'. עם זאת, כאשר לא ניתן לבקר בפועל, עדיין מוטלת הדרישה לבקר במה שאפשר לו, לכל הפחות ענין אחד או שניים, שהוא גם על ידי הטלפון. מהמתרס האחר עומד הרב אשר וייס שליט"א (בשיעוריו שבאתר 'תבונה') המכריע בנחרצות 'שבודאי אין מקיים מצוה זו בטלפון, דגם אם שייך לחזק רוחו על"י שיחת טלפון, הרי אמרו שצריך לבקר את החולה ואפשר לקיים מצוה זו רק על"י ביקור ממש, כי כך נקבעה צורת המצוה ודפוס קיומה ואין לקיימה אלא בדרך זו'. לדעת הרב וייס (ובאופן דומה גם הרב מרדכי יעקב ברייש בשו"ת חלקת יעקב יו"ד ס' קפח), אין בשיחת טלפון לחולה קיום 'מצוות ביקור-חולים' אלא רק 'גדר גמילות חסד בעלמא'.

בהתייחסות לחלק של 'התפילה' בביקור-חולים, חידש הרב עובדיה יוסף (שו"ת יחוה דעת ח"ג ס' פג) שלמרות שבקשת רחמים יכולה להיעשות גם מרחוק 'נראה שהתפלה בפני החולה יותר מקובלת', וממילא התעניינות בחולה מרחוק יש בה משום החמצה אף על פי חלק התפילה' שבביקור-חולים 'שממנה תוצאות חיים על ידי בקשת רחמים'.

היבט פסיכולוגי בפרשה

הרב ברוך אפרת

י"ר איגוד הרבנים הצינניים 'דרך אמונה', רב קהילה באפרת

כיצד לקבל החלטות בחיי

הצו האלוקי לאברהם ללכת אל ארץ מובטחת, זועק בתוך כל אחד ואחת מאיתנו. ההליכה אל עבר ארץ ישראל אינה רק ההליכה הלאומית החשובה אל עבר ממלכת כהנים וגוי קדוש בארץ ישראל, אלא גם קריאה אלוקית למסע אישי אל עבר הארץ הנפשית האינדוודואלית המיוחדת לכל אחד ואחת, אשר רק שם אפשר לצמוח בישרות ובריאות כרצון השם.

אולם כיצד אני מחליט לצאת למסע, וכיצד אכריע אנה אפנה בו? לפעמים הלב אומר ימינה, והראש אומר שמאלה. הרגש נוטה לכאן והשכל נוטה לשם.

גם הסוגיה שבכותרת, גורמת ללב ולראש להתווכח. כיצד נחליט? הלב משתוקק תמיד לחירות. הוא רוצה להחליט על פי מצפון, על פי רוחו, ולהוביל אותנו למקום עצמאי, שהחלטנו לבדנו להגיע אליו.

ההשכל, דורש מאיתנו כאנשים בוגרים להביא בחשבון את מכלול הנתונים, להתיעץ, להמתין, להגדיל את נקודת המבט, לפני שאנו צמים להחלטות רגשיות.

אמנם לשכל אין את האוירה המשוחררת של הרגש, אך מצד שני יש בו אחריות ושיקול דעת.

השכל רוצה שנקשיב לאחרים, והלב מבקש להחליט לבדו.

למי להקשיב? לשכל או ללב?

ישנו פסוק שעונה על לבטים אלו- "ועבדת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך".

בכל לבבך- עבודה רגשית. למשל בתפילה. ובכל מאדך- בכסף שלך. זוהי עבודה הגיונית, אחראית, של שיקול דעת כמה להוציא ועל מה.

התורה מדריכה אותנו לתת מקום משמעותי הן לרגש והן לשכל. אסור לנו להיות אנשים רגשיים חסרי אחריות, הנוטים אחר לבבנו למקום פסול מבלי להפעיל שיקול דעת הגיוני – "ולא תתורו אחרי לבבכם". אך מצד שני, אסור לנו להיות אנשים קרים, 'מחשבים' אנושיים, חסרי לב ומצפון רגשי- "ואהבת את השם אלוקיך בכל לבבך".

נראה אם כן, שמתבקש מאיתנו איזון נכון בין הצד הרגשי לצד השכלי. אנו נקראים להיות אנשים שלמים- בכל לבבנו, בכל מאודנו.

הייתי מנסח זאת כך-

את ההחלטה לצאת למסע, ואת הגדרת היעדים, אנו עושים ע"י האיזון הנכון בין השכל והלב.

השכל מברר היטב מהו הצו האלוקי שהשם נטע בו, מהו הרצון האמיתי הראוי לי על פי התורה, וכיצד אוכל לממש אותו מבלי ליפול בדרך.

אך לאחר שייצאתי לדרכי, עלי לתת מקום גדול לרגש, כביטוי לשמחת החיים וחדוות היצירה שהחלטתי לבצע.

אם נלך על פי גישה זו שהצעת, נעמיד את חיינו תמיד על שלושה קודקודים. הרצון התורני, השכל, והרגש.

ראשית עלינו להחליט לאן אנו רוצים להגיע, ולתת לרצון האלוקי הישר מקום נכבד בהנהגה.

לאחר מכן, עלינו לבדוק ע"י השכל, כיצד אוכל לממש את הרצון, והאם הוא אכן רצון אלוקי או דחף חייית.

ועכשיו, לאחר שיש לי רצון נקב, וגם יש לי דרך לממש אותו באחריות בוגרת, עולה שלהבת הרגש ושמחת החיים.

גם ההתייעצות עם דמויות ערכיות היא חשובה מאד, משום שהיא מעניקה לנו מנסינות של אחרים, ומרחיבה את נקודת הראות שלנו.

ע"י העצות שנקבל נוכל לבנות דרך טובה יותר על מנת לממש את מאויינו ורצוננו.

אך את נקודת ההתחלה עצמה- את הרצון עצמו, אותו אין להעתיק מאחרים אלא להבטי מתוך נשמתנו. רצוננו הוא אוטונומי, בעל חירות, חלק אלוך ממעל.